

Gyorsreakció

A rák segédigéi

Irodalom, Kritika

2016.09.28 - tiszatáj

ESTERHÁZY PÉTER:
 HASNYÁLMIRIGYNAPLÓ
 Hogy a Mercedes Benz bemutatója után annak szerzőjét vagy a Hasnyálmirigyt tapsolták-e meg jól, „ez [a műélvező és/vagy önmaga számára] már nehezen

szétválasztható”, jegyzi fel 2015. november 19-ei dátummal a füzetébe a naplóról Esterházy Péter, és ezt olvashatjuk az idei Könyvhétre kötött szerkesztett, nyilvánossá tett *Hasnyálmirigynapló* 215. oldalán. Mintha a *Javított kiadás* kapcsán felmerült „realizmus diadala” (Bán Zoltán András) újult erővel törne hatalomra, és a testben élősködő, növekvő rák ténye, tárgyi létezése által háttérbe szorítaná a nyelvi valóság, a szavak teremtő erejét. „Próbáltam, próbálom a bajt nyakon csípni. Mondatok igájába hajtani. Mondatok igája – hát ilyenekből látszik a baj.” (5.) Ez a tény azonban nemcsak az önmaga azonosságával küzdő (a betegség előtti és a betegséggel harcoló én között mégis az írás aktuális által folytonosságot teremteni képes) szerzőt hozza zavarba és kényszeríti a kikerülhetetlen foglalkozásra, a szembenézésre és az írás-munkára, hanem az irodalom, a fikció terében otthonosan mozgó olvasót is. Utóbbi befogadói pozícióját is áthatja: egyszerre lép működésbe benne az esztétikum, az esztétikai hatás iránti vágy és egy etikai funkció is (a résztvevőképződés, a másik betegségének, EP halállal szembeni küzdelmének a megértése iránti intenció vagy a kukkolással kapcsolatos szegényérzet).

A *Hasnyálmirigynapló* megrázó, brutális szépsége a zavarokban, a valóság és fikció közötti határsámban, a dolgozni akaró, a kezét irányító tudat beszédkényszersége és az elfolyó napok némasága közötti ellentétmozgásokban tárul fel elementáris erővel, és ez kulminál a szegény és a részvét szenzualitáiban. A *Javított kiadás* lapjain kibeszélt, jelölt könnyezéssel szemben a naplóbejegyzésekben jóval kevesebb a sírás – a zokogás az olvasó nehéz terhévé, tulajdonképp írói feladatává válik. Éppen ezért nem könnyű EP betegségnaplójáról írni: pontosabban úgy kellene róla sírni, ahogy azt Tolnai A *kisinyovi rózsájának* bécsi diplomata akadémiáján (Diplomatische Akademie Wien) tanítanak, vagy ahogy a kamrában, a ragasztón vergődő patkány, a forró vízbe dobott homár sír. A fájdalom nyelvén, a nyelven túli nyelven, mely a torokból úgy zuhog alá, mint a Niagara. De erre az irodalomkritika nem képes. „Olyan ez, mintha az embert meghatározó lényegi attribútum – a *Logosz*, a nyelv organonja – tönkrement volna a szánkban.” – írja George Steiner. Vagy – amennyiben eltekintünk EP személyétől, EP közeli halálától, és csak a szöveg irodalmiságára, a naplóról funkcióra, a naplóírás mikéntjére koncentrálnunk – mintha a szívünk ment volna tönkre.

Pedig a betegségnaplóknak, haldoklásnarratíváknak, regényesített kórtörténeteknek van hagyománya, illetve jelene, és a naplóról szerző maga is – állapotának, kórházba járásának, orvostapasztalatainak, gyógyszeradagjainak ismétlődő, unalomba írása, *fáradása* mellett – olvassa, kommentálja, jegyzeteli ezeket. Harold Brodkey *The Wild Darkness: The Story Of My Death* című műve szerves része, intertextusa EP naplójának, de Kosztolányi betegségének és halálának dokumentumai, „rádiómélményei” is beépülnek, vagy áttételesen a *Bevezetésből* is ismerős, citált Gombrowicz („Én. Én. Én. Én.”) is megidéződik: minden napló az énnel kezdődik. Ám a *Hasnyálmirigynapló* kegyetlenül ironikus nyitószava nem az én, hanem az ént kvázi-helyettesítő, a naplóról személyén élősködő, így a jelentésségében uralomra törő betegség szó: „Rák, ez a jó kezdőszó...” (5.)

A rák mint az én deterritorializációja és a rák mint a napló, az irodalom, az élet reterritorializációjának az eszköze a folyamatos újrainterpretáció munkájába (igájába) hajtja a szerzőt és rajta keresztül a naplót olvasó befogadót: valójában egyfajta teremtő, forradalmi erővé válik. Ez a forradalmi hév tehát, szemben a munkáját végezni akaró tudat gyöngeségeivel, fáradtságával, *más tempójával* (106.), gyógyítóan hitt alvásaival, a feljegyzések unalmával (a betegség kontextusában minden ismétlődik, és egyre redukálódik, a hőkezelések fájó rutinná válnak, a felejtés, a napok kimaradása fokozódik, maga a szöveg – poétikáját tekintve – is a végső megszűnés felé mozog) a vágy titokzatos

PROGRAMOK

- 03.14. | Lemezhallgatós közönségtalálkozót tart az Ivan & The Parazol >>>
- 03.09. | REÖK – Rendőrség – avagy a helyzet egyre hülyébb >>>
- 03.06. | Trafó – Artman vol.7. – 20 kép >>>
- 03.04. | Grecsó Krisztián Szegeden is bemutatja Verát >>>
- 02.28. | Asztali beszélgetések... – Európa | Iszlám és kereszténység? >>>
- 02.23. | Pannon Filharmonikusok – Vidovszky 75 >>>
- 02.22. | Kötetbemutató – Nagy Zopán: Felhő regény >>>
- 02.16. | Deák17 – Gyermekrajzok bőrdobokban >>>
- 02.14. | Jazz Kocsma – Deres Kornélia Bábhasadás című kötetének bemutatója >>>
- 02.14. | Asztali beszélgetések... – Street art, graffiti, szakralitás. A kibékülés terei? >>>

HÍREK

- 02.22. | Zsótér Sándor is játszik az újszegedi Molière-komédiában >>>
- 02.18. | Átadták az Artisjus-díjakat >>>
- 02.15. | Imre megnyitotta Bélát, Béla megnyitotta Imrét >>>
- 02.15. | Crescendo Nyári Akadémia és Fesztivál 2019 >>>
- 02.12. | Takács Zsuzsa az Artisjus Irodalmi Nagydíjasa >>>
- 02.05. | Újabb országos toplistára került fel a REÖK >>>
- 02.01. | Szegedi Szabadtéri – Sztárok a Titanicon >>>
- 01.31. | Marno János Tiszatáj-díjas >>>
- 01.24. | Lendület program: három kategóriában várja az Akadémia a fiatal kutatók pályázatát >>>
- 01.18. | Újabb sztárfellépők a 39. Budapesti Tavasz Fesztiválon! >>>

TISZATÁJ

Tiszatáj 2019. február

Shrek Tímea, Szakács Réka prózája
 Horváth Veronika, Kovács L. Zsolt,
 Mohai V. Lajos, Németh Zoltán, Olty
 Péter, Siska Péter, Veszprémi
 Szilveszter versei

Rác Lajos beszélgetése Konrád
 Györggyel

Borsodi L. László, Hajnal Géza, Nagy
 Csilla tanulmánya

Nádas Alexandra festményei
 Diákmelléklet: Sebők Melinda Babits
 Mihályról

>>>

SZTEKult

A Bevezetésben sok helyütt idézett Gombrowicz mondja a naplójában, hogy „írni csak szenvedélyből szabad”. A *Hasnyálmirigynapló* ennek a szenvedélyből fakadó írásnak, a realizmus diadalával szemben fellépő, küzdő nyelverotikának is a dokumentuma. A redukálódó beszéd ellenére (ontológiai derűjének köszönhetően) teremtő ige, kikerülhetetlen és felejthetetlen élet- és irodalmi ima.

Magvető Könyvkiadó
Budapest, 2016
238 oldal, 3490 Ft

Ajánlom 19 Megosztás

ACTION SKETCHES OF MICKEY

>>>

tiszatajonline.hu
11 870 kedvelés

Tetszik az oldal

További információ

Az ismerőseid közül te lehetsz az első, akinek ez tetszik.

SZEGEDI NEMZETI SZÍNHÁZ

KARÁCSONYI BÉLET

SZEGEDI NEMZETI SZÍNHÁZ
A NAP FÉNYPONTJA

IRODALOM MŰVÉSZET KULTÚRA
tiszatájonline.hu

Partnereink Impressum

Könyvajánló

